

TRONDHEIM KOMMUNE

25. september 2019

Selsbakk skole

Års- og vurderingsplan
Samfunnsfag
Selsbakk skole 8.trinn
Kompetansemål etter 10.årstrinn

Kompetansemål

Utforskaren

Hovudområdet grip over i og inn i dei andre hovudområda i faget, og difor skal ein arbeide med kompetansemåla i utforskaren samtidig med at ein arbeider med mål frå andre hovudområde. Hovudområdet handlar om korleis ein byggjer opp samfunnsfagleg forståing gjennom nysgjerrigheit, undring og skapande aktivitetar. Å stimulere til kritisk vurdering av etablert og ny samfunnsfagleg kunnskap ved å bruke kjelder og kjeldekritikk er sentralt. Utforskaren omfattar òg formidling, diskusjon og utvikling av samfunnsfagleg kunnskap og kompetanse.

Mål for opplæringa er at eleven skal kunne

1. formulere spørsmål om forhold i samfunnet, planleggje og gjennomføre ei undersøking og drøfte funn og resultat munnleg og skriftleg
2. bruke samfunnsfaglege omgrep i fagsamtalar og presentasjonar med ulike digitale verktøy og byggje vidare på bidrag frå andre
3. bruke statistiske kjelder til å berekne og beskrive tendensar og variasjonar i samfunnsfaglege drøftingar og vurdere om statistikken gjev påliteleg informasjon
4. vise korleis hendingar kan framstillast ulikt, og drøfte korleis interesser og ideologi kan prege synet på kva som blir opplevd som fakta og sanning
5. reflektere over samfunnsfaglege spørsmål ved hjelp av informasjon frå ulike digitale og papirbaserte kjelder og diskutere formål og relevans til kjeldene
6. identifisere samfunnsfaglege argument, fakta og påstandar i samfunnsdebattar og diskusjonar på Internett, vurdere dei kritisk og vurdere rettar og konsekvensar når ein offentleggjer noko på Internett
7. skape forteljingar om menneske frå ulike samfunn i fortid og notid og vise korleis livsvilkår og verdiar påverkar tankar og handlingar
8. skrive samfunnsfaglege tekstar med presis bruk av fagomgrep, grunngjevne konklusjonar og kjeldetilvisingar

Historie

Hovudområdet dreier seg om å utvikle historisk oversikt og innsikt, og å undersøkje og drøfte korleis menneske og samfunn har forandra seg gjennom tidene. Historie omfattar korleis menneske skaper bilete av og formar si eiga forståing av fortida, og korleis dette innverkar på notida. Å stimulere til kritisk og reflektert deltaking i samfunnet er sentrale element i hovudområdet.

Mål for opplæringa er at eleven skal kunne

9. finne døme på hendingar som har vore med på å forme dagens Noreg, og diskutere korleis samfunnet kunne ha vorte dersom desse hendingane hadde utvikla seg annleis
10. drøfte ideal om menneskeverd, diskriminering og utvikling av rasisme i eit historisk og notidig perspektiv

11. presentere hovudtrekk ved historia og kulturen til samane frå midt på 1800-talet til i dag og konsekvensar av fornorskingspolitikken og samaneskamp for rettane sine
12. presentere viktige utviklingstrekk i norsk historie på 1800-talet og første halvdel av 1900-talet og beskrive korleis dei peikar fram mot samfunnet i dag
13. gjere greie for framveksten av velferdsstaten og beskrive trekk ved Noreg i dag
14. gjere greie for teknologiske og samfunnsmessige endringar som følgje av den industrielle revolusjonen
15. gjere greie for idear og krefter som førte til den amerikanske fridomskampen og den franske revolusjonen, og beskrive følgjer dette fekk for den demokratiske utviklinga i Noreg
16. gjere greie for kolonialisme og imperialisme og gje døme på avkolonisering
17. drøfte årsaker til og verknader av sentrale internasjonale konflikter på 1900- og 2000-talet
18. drøfte viktige omveltingar i samfunnet i nyare tid, og reflektere over korleis dagens samfunn opnar for nye omveltingar

Geografi

Hovudområdet omfattar lokalisering og utbreiing av naturlege og menneskeskapte forhold på jorda, og skal stimulere til forståing av korleis og kvifor dei påverkar kvarandre. Kartlegging og diskusjon av endringsprosessar står sentralt, saman med refleksjon omkring berekraftig utvikling. Geografi handlar òg om å bruke kart og gjere greie for og forklare likskapar og skilnader mellom land og by, mellom nasjonar og mellom regionar.

Mål for opplæringa er at eleven skal kunne

19. lokalisere og dokumentere oversikt over geografiske hovudtrekk i verda og samanlikne ulike land og regionar
20. lese, tolke og bruke papirbaserte og digitale kart, målestokk og kartteikn
21. gjere greie for indre og ytre krefter på jorda, rørsler i luftmassane, krinsløpet til vatnet, vêr, klima og vegetasjon og drøfte samanhengar mellom natur og samfunn
22. utforske, beskrive og forklare natur- og kulturlandskapet i lokalsamfunnet
23. undersøkje korleis menneske gjer seg nytte av naturgrunnlaget, andre ressursar og teknologi i Noreg og i andre land i verda og drøfte premisser for berekraftig utvikling
24. undersøkje og diskutere bruk og misbruk av ressursar, konsekvensar det kan få for miljøet og samfunnet, og konflikter det kan skape lokalt og globalt
25. samanlikne storleik, struktur og vekst i befolkningar og analysere befolkningsutvikling, urbanisering og flytting i nyare tid
26. kartleggje variasjonar i levekår i ulike delar av verda, forklare dei store skilnadene mellom fattige og rike og drøfte tiltak for jamnare fordeling

Samfunnskunnskap

Hovudområdet omfattar emna sosialisering, politikk, økonomi og kultur, og handlar om samkjensle og motsetnader mellom menneske i eit samtidsperspektiv. Samspelet mellom kulturelle normer og samfunnsstyring på den eine sida og individuelle handlingar og val på den andre er sentralt i hovudområdet. Verdien av likestilling, medborgarskap og utvikling av demokratiske ferdigheiter er viktige dimensjonar i samfunnskunnskap.

Mål for opplæringa er at eleven skal kunne

27. gjere greie for korleis ulike politiske parti fremjar ulike verdiar og interesser, knyte dette til aktuelle samfunnsspørsmål og argumentere for eige syn
28. gjere greie for politiske institusjonar i Noreg og deira rollefordeling og samanlikne dei med institusjonar i andre land
29. gje døme på kva samarbeid, medverknad og demokrati inneber nasjonalt, lokalt, i organisasjonar og i skolen
30. gjere greie for hovudprinsippa i FN-pakta, FNs menneskerettserklæring og sentrale FN-konvensjonar, mellom anna ILO-konvensjonen om urfolks rettar, vise korleis dei kjem til syne i lovgjeving, og drøfte konsekvensar av brot på menneskerettar
31. gje døme på korleis oppfatningar om forholdet mellom kjærleik og seksualitet kan variere i og mellom kulturar
32. analysere kjønnsroller i skildringar av seksualitet og forklare skilnaden på ønskt seksuell kontakt og seksuelle overgrep
33. gje døme på korleis eit lovbrøt er behandla, diskutere årsaker til og følgjer av kriminalitet og forklare korleis rettsstaten fungerer
34. gjere greie for omgrepa haldningar, fordommar og rasisme og vurdere korleis haldningar kan bli påverka, og korleis den einskilde og samfunnet kan motarbeide fordommar og rasisme
35. gje døme på og diskutere kulturelle variasjonar og drøfte moglegheiter og utfordringar i fleirkulturelle samfunn
36. beskrive korleis forbruksmønsteret har utvikla seg i Noreg, og gjere greie for rettane til forbrukarane
37. beskrive utvikling og konsekvensar av tobakks- og rusmiddelbruk i Noreg og diskutere haldningar til rusmiddel
38. beskrive hovudtrekk i norsk økonomi og korleis han heng saman med den globale økonomien

** I denne kolonnen finnes eksempler på vurderingsformer som kan benyttes. Elevene deltar fortrinnsvis i valg av metode/vurdering innen det enkelte tema. At eleven vurderer sitt eget arbeid/egen prestasjon inkluderes uavhengig av metode/vurderingsvalg.

Mnd	Uke	Tema	Mål (fra Kunnskapsløftet)	Litteratur/ ressurser	Vurdering (hvordan)	Kjennetegn på høy måloppnåelse (Udir)
August	33 - 36	Valg, demokrati og deltagelse Lokalvalg 2019	1 – 8 27. gjere greie for korleis ulike politiske parti fremjar ulike verdiar og interesser, knyte dette til aktuelle samfunnsspørsmål og argumentere for eige syn 28. gjere greie for politiske institusjonar i Noreg og deira rollefordeling og samanlikne dei med institusjonar i andre land 29. gje døme på kva samarbeid, medverknad og demokrati inneber nasjonalt, lokalt, i organisasjonar og i skolen	Lærebøker NRK skole Nettressurser Nobels Fredssenter Lærebøker Elevrådet Besøk av/ besøke organisasjoner Brosjyrer fra organisasjoner Stortinget.no Hvorgaargrense n.no Valgmateriell	Skolevalg Politiske partier Begrepstest	- gjengir relevant og sentralt innhold i faglige framstillingar - bruker og forklarar faglige begreper og modeller og problematiserer og utvikler relevante framstillingar med eksemplar - beskriver sentrale forskjeller og likheter knyttet til faglige tema på en presis og nyansert måte - argumenterer og vurderer ut fra forståelse av komplekse årsaks- og virkningsforhold - argumenterer saklig for egne og andres synspunkter ut fra ulike perspektiver og ulik forståelse - finner relevant informasjon i ulike typer kilder, vurderer og bruker informasjonen på en kritisk og nyansert måte
Septemb er	37 - 40	De store revolusjonene	1 – 8 9. finne døme på hendingar som har vore med på å forme dagens Noreg, og diskutere korleis samfunnet kunne	Lærebøker Film: <i>Marie Antoinette,</i>	Begrepstest/prøve Tidslinje	- gjengir relevant og sentralt innhold i faglige framstillingar - bruker og forklarar faglige begreper og modeller og problematiserer og utvikler relevante framstillingar med eksemplar

			<p>ha vorte dersom desse hendingane hadde utvikla seg annleis</p> <p>10. drøfte ideal om menneskeverd, diskriminering og utvikling av rasisme i eit historisk og notidig perspektiv</p> <p>15. gjere greie for idear og krefter som førte til den amerikanske fridomskampen og den franske revolusjonen, og beskrive følgjer dette fekk for den demokratiske utviklinga i Noreg</p>	<i>Det var en gang et menneske</i>		<p>- beskriver sentrale forskjeller og likheter knyttet til faglige tema på en presis og nyansert måte</p> <p>argumenterer og vurderer ut fra forståelse av komplekse årsaks- og virkningsforhold</p> <p>- argumenterer saklig for egne og andres synspunkter ut fra ulike perspektiver og ulik forståelse</p> <p>- finner relevant informasjon i ulike typer kilder, vurderer og bruker informasjonen på en kritisk og nyansert måte</p>
	41	HØSTFERIE				
Mnd	Uke	Tema	Mål (fra Kunnskapsløftet)	Litteratur/ ressurser	Vurdering (hvordan)	Kjennetegn på høy måloppnåelse (Udir)
Oktober	42 - 47	Fortsettelse på de store revolusjonene Napoleons-krigene	se over	se over	se over	se over
November	48 - 51	Den urolige jordskorpa Været Erosjon, transport og avleiring	1 – 8 21. gjere greie for indre og ytre krefter på jorda, rørsler i luftmassane, krinsløpet til vatnet, vår, klima og vegetasjon og drøfte samanhengar mellom natur og samfunn	Lærebøker Nettressurser NRK skole <i>Newton</i> 2012, film	Presentasjon Begrepstest	- gjengir relevant og sentralt innhold i faglige framstillinger - bruker og forklarer faglige begreper og modeller og problematiserer og utvikler relevante framstillinger med eksempler - beskriver sentrale forskjeller og likheter knyttet til faglige tema på en presis og nyansert måte

Desember			22. utforske, beskrive og forklare natur- og kulturlandskapet i lokalsamfunnet	"Bølgen" www.Worldclimate.com		-argumenterer og vurderer ut fra forståelse av komplekse årsaks- og virkningsforhold - argumenterer saklig for egne og andres synspunkter ut fra ulike perspektiver og ulik forståelse - finner relevant informasjon i ulike typer kilder, vurderer og bruker informasjonen på en kritisk og nyansert måte
	52	JULEFERIE				
Januar	1	fortsettelse	se over	se over		se over
Februar	-7					
	8	VINTERFERIE				
Mnd	Uke	Tema	Mål (fra Kunnskapsløftet)	Litteratur/ ressurser	Vurdering (hvordan)	Kjennetegn på høy måloppnåelse (Udir)
Mars	9 - 14	Fra union til union Den industrielle revolusjon	1-8 9. finne døme på hendingar som har vore med på å forme dagens Noreg, og diskutere korleis samfunnet kunne ha vorte dersom desse hendingane	lærebøker nettressurser	Begrepstest Muntlig Tidslinje Klassesamtale	- gjengir relevant og sentralt innhold i faglige framstillinger - bruker og forklarer faglige begreper og modeller og problematiserer og utvikler relevante framstillinger med eksempler - beskriver sentrale forskjeller og likheter knyttet til faglige tema på en presis og nyansert måte - argumenterer og vurderer ut fra forståelse av komplekse årsaks- og virkningsforhold - argumenterer saklig for egne og andres synspunkter ut fra ulike perspektiver og ulik forståelse - finner relevant informasjon i ulike typer kilder, vurderer og bruker

- April			<p>1 - 8</p> <p>9. finne døme på hendingar som har vore med på å forme dagens Noreg, og diskutere korleis samfunnet kunne ha vorte dersom desse hendingane hadde utvikla seg annleis</p> <p>12. presentere viktige utviklingstrekk i norsk historie på 1800-talet og første halvdel av 1900-talet og beskrive korleis dei peikar fram mot samfunnet i dag</p> <p>14. gjere greie for teknologiske og samfunnsmessige endringar som følgje av den industrielle revolusjonen</p>			informasjonen på en kritisk og nyansert måte
	15	PÅSKEFERIE				

Mnd	Uke	Tema	Mål (fra Kunnskapsløftet)	Litteratur/ ressurser	Vurdering (hvordan)	Kjennetegn på høy måloppnåelse (Udir)
-----	-----	------	------------------------------	--------------------------	------------------------	--

	16 - 20	Økonomi og forbruk	1 – 8 36. beskrive korleis forbruksmønsteret har utvikla seg i Noreg, og gjere greie for rettane til forbrukarane 38. beskrive hovudtrekk i norsk økonomi og korleis han heng saman med den globale økonomien	Lærebøker Nettressurser SSB Reklamer Film, TV-programmer: <i>Luksusfellen,</i> <i>Teenage boss</i>	Begrepstest Muntlig presentasjon Klassesamtale Lage budsjett	- gjengir relevant og sentralt innhold i faglige framstillingar - bruker og forklarar faglige begreper og modeller og problematiserer og utvikler relevante framstillingar med eksemplar - beskriver sentrale forskjeller og likheter knyttet til faglige tema på en presis og nyansert måte - argumenterer og vurderer ut fra forståelse av komplekse årsaks- og virkningsforhold - argumenterer saklig for egne og andres synspunkter ut fra ulike perspektiver og ulik forståelse - finner relevant informasjon i ulike typer kilder, vurderer og bruker informasjonen på en kritisk og nyansert måte
Mai - Juni	21 - 25	Norge og kart	1 – 8 20. lese, tolke og bruke papirbaserte og digitale kart, målestokk og kartteikn	Lærebøker Atlas Google maps NRK skole http://nof-orientering.org/inhold.php	Kartprøver Praktisk bruk av kart (ute)	